

Byla C-687/23

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2023 m. lapkričio 15 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunal Supremo (Ispanija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. lapkričio 2 d.

Kasatorius:

D. E.

Kita kasacinio proceso šalis:

„Banco Santander, S. A.“

TRIBUNAL SUPREMO, SALA PRIMERA DE LO CIVIL (*Aukščiausiojo Teismo pirmoji civilinių bylų kolegija*)

<...> [procesinės formuluotės]

TRIBUNAL SUPREMO (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija)

Sala de lo Civil (Civilinių bylų kolegija)

Nutartis Nr. /

<...> [teismo nariai]

Madridas, 2023 m. lapkričio 2 d.

<...> [teisėjas pranešėjas]

FAKTINĖS APLINKYBĖS

PIRMA. *Reikšmingos aplinkybės*

1. „Banco Popular Español, S.A.“ (toliau – „Banco Popular“) išleido konvertuojamas obligacijas „Bonos Popular I/2010 Capital Convertible 8 %“ (dar vadinamas „Bonos Subordinados Canjeables por Obligaciones Subordinadas de Banco Popular Español, S.A. I/2010“ (subordinuotosios obligacijos, kurias galima iškeisti į „Banco Popular Español, S.A.“ subordinuotąsias obligacijas I/2010)).

2009 m. spalio 3 d. D. E., kaip vienintelis bendrovės „Lera Blava, S. L. U.“ direktorius, pasirašė 15 iš šių konvertuojamų obligacijų, kurių bendra suma – 15 000 EUR.

2012 m. gegužės mėn. D. E., taip pat kaip „Lera Blava, S. L. U.“ atstovas, sutiko iškeisti šias subordinuotąsias obligacijas I/2009, kurių išpirkimo terminas baigėsi 2013 m. spalio mėn., į kitas privalomai konvertuojamas subordinuotąsias obligacijas (II/2012), kurių išpirkimo terminas baigėsi 2015 m. lapkričio mėn.

2013 m. sausio 14 d., išmokėdama neišmokėtus darbo užmokesčius, bendrovė sutiko perleisti D. E. nuosavybės teisę į šias konvertuojamas obligacijas, o 2013 m. vasario 22 d. bankas pritarė tokiam perleidimui.

2015 m. lapkričio 25 d. privalomai konvertuojamos subordinuotosios obligacijos (II/2012) buvo privalomai iškeistos į „Banco Popular“ akcijas.

2. 2017 m. birželio 7 d. Europos Komisija priėmė Sprendimą (ES) 2017/1246, kuriuo patvirtinama „Banco Popular Español S.A.“ pertvarkymo schema (OL L 178, 2017, p. 15); Bendra pertvarkymo valdyba (BPV) priėmė Sprendimą SRB/EES/2017/08, kuriuo aktyvuotos „Banco Popular“ pertvarkymo priemonės.

Pertvarkymo priemonę sudarė verslo pardavimas perleidžiant akcijas pirkėjui „Banco Santander“, kuris jas įsigijo už 1 EUR.

BPV sprendimas SRB/EES/2017/08 buvo įvykdytas priėmus 2017 m. birželio 7 d. „Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria“ (Bankų veiksmingo restruktūrizavimo fondas, toliau – FROB), kaip vykdomosios pertvarkymo institucijos, sprendimą pagal 2015 m. birželio 18 d. Įstatymo Nr. 11/2015 (BOE, Nr. 155, 2017 m. birželio 30 d., p. 55470) 2 straipsnio 1 dalies d punktą.

FROB sutiko sumažinti tuo metu buvusį „Banco Popular Español“ akcinį kapitalą iki nulio eurų (0 EUR), nurašius visas platinamas akcijas, kad būtų sudarytas nenaudojamas laisvasis rezervas. Tuo metu D. E. neteko nuosavybės teisės į akcijas, kurias įgijo iškeitęs pasirašytas obligacijas, ir negavo jokio atlygio.

3. Dėl pertvarkymo priemonių, kurias FROB patvirtino vykdydamas BPV sprendimą, „Banco Santander“ įsigijo visas naujos emisijos „Banco Popular“ akcijas; šios akcijos buvo išleistos 2 lygio kapitalo priemonės konvertavus į naujos emisijos, dėl kurios susitarta tame sprendime, akcijas. Vėliau, 2018 m., „Banco Popular“ buvo prijungtas prie „Banco Santander“, kuris tapo visų „Banco

Popular“ teisių ir pareigų perėmėju, o „Banco Popular“ juridinio asmens statusas išnyko.

ANTRA. *Teisminis ginčas, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą. Pirmosios ir antrosios instancijos teismuose priimti sprendimai*

1. 2016 m. spalio mėn. D. E. pareiškė ieškinį „Banco Popular“, kuriame prašė konvertuojamų subordinuotųjų obligacijų įsigijimą pripažinti negaliojančiu dėl to, kad išreiškiant sutikimą buvo trūkumų, ir įpareigoti grąžinti iš pradžių investuotą sumą (15 000 EUR) bei teisės aktuose numatytas palūkanas, susikaupusias nuo obligacijų pasirašymo. Papildomai jis prašė atlyginti žalą, patirtą dėl to, kad atsakovas neįvykdė teisės aktuose nustatytų pareigų pateikti informaciją apie obligacijų pasirašymą 2009 m. ir vėlesnį jų iškeitimą 2012 m. Ieškovas savo reikalavimą grindė tuo, kad parduodant produktą buvo trūkumų, atsižvelgiant į Finansinių priemonių rinkų direktyvos reikalavimus.

2. Bylą nagrinėjęs pirmosios instancijos teismas patenkino ieškinį ir privalomai konvertuojamų subordinuotųjų obligacijų pasirašymą pripažino negaliojančiu.

3. Bankas atsakovas dėl sprendimo pateikė apeliacinį skundą, o *Audiencia Provincial* (Provincijos teismas, Ispanija) šį skundą patenkino, nes pripažino priimtiniu prieštaravimą, susijusį su D. E. teisės pareikšti ieškinį nebuvimu.

TREČIA. *Kasacinis skundas, kurį nagrinėdamas Tribunal Supremo nusprendė pateikti šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą*

1. Kasatorius pateikė kasacinį skundą dėl *Audiencia Provincial* sprendimo. Šiame skunde ginčijama išvada, kad kasatorius neturėjo teisės pareikšti ieškinį, ir laikomasi pozicijos, kad nuosavybės teisės į bendrovės obligacijas perleidimas jos direktoriui ir vieninteliam akcininkui yra galiojantis.

Jeigu šis kasacinio skundo pagrindas būtų patenkintas, reikėtų spręsti dėl subordinuotųjų obligacijų I/2009 įsigijimo ir vėlesnio jų iškeitimo į kitas privalomai konvertuojamas subordinuotąsias obligacijas (II/2012) negaliojimo.

2. Nagrinėdamas kasacinį skundą teismas sutiko išklaudyti šalis dėl to, ar tikslinga Teisingumo Teismui pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Abi šalys prieštaravo tokio prašymo pateikimui.

KETVIRTA. <...> [informacija apie šalis ir jų atstovus]

TEISINIAI PAGRINDAI

PIRMA. *Europos Sąjungos teisė*

Šis prejudicinis klausimas papildė 2022 m. gruodžio 15 d. *Tribunal Supremo* sprendime pateiktą klausimą. Taikomos Europos Sąjungos teisės normos yra tos pačios, todėl dabar *Tribunal Supremo* jas tik apibendrins:

- a) 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012 (toliau – Direktyva 2014/59/ES), 34 straipsnio 1 dalies a ir b punktai;
- b) Direktyvos 2014/59/ES 53 straipsnio 1 ir 3 dalys;
- c) Direktyvos 2014/59/ES 60 straipsnio 2 dalies a, b ir c punktai.

Direktyva 2014/59/ES į Ispanijos teisę buvo perkelta *Ley 11/2015, de 18 de junio, de recuperación y resolución de entidades de crédito y empresas de servicios de inversión* (2015 m. birželio 18 d. Įstatymas Nr. 11/2015 dėl kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo; toliau – Įstatymas Nr. 11/2015), kurio kelios nuostatos sutampa su pirmesnėse pastraipose nurodytomis direktyvos nuostatomis arba yra į jas panašios.

Pateiktam klausimui taip pat taikoma 2022 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismo sprendime C-410/20 (EU:C:2022:351) įtvirtinta jurisprudencija.

ANTRA. *Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas. Dėl 2022 m. gegužės 5 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo (C-410/20) kilusios abejonės*

1. Ispanijos teismai nevienodai aiškino įvairias Direktyvos 2014/59/ES nuostatas, susijusias su „Banco Popular“ pertvarkymo priemonėmis, todėl bylose buvo priimti skirtingi sprendimai. Dėl to *Tribunal Supremo* buvo pateikta daug kasacinių skundų šiuo klausimu.

2. 2022 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismo sprendime byloje C-410/20 (EU:C:2022:351) nurodyta, kaip turi būti aiškinamos Direktyvos 2014/59/ES 34 straipsnio 1 dalies a punkto nuostatos, siejamos su 53 straipsnio 1 ir 3 dalimis bei 60 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos b ir c punktais, kiek tai susiję su i) ieškiniais dėl atsakomybės už prospekte pateiktą informaciją ir ieškiniais dėl „Banco Popular“ akcijų, ii) įsigytų pagal viešą pasirašymo pasiūlymą ir iii) nurašytų per šio banko pertvarkymo procedūrą, pasirašymo sutarties pripažinimo negaliojančia, iv) kuriuos pareiškė tų „Banco Popular“ akcijų savininkai prieš prasidedant pertvarkymo procedūrai.

3. Pagrindinėje byloje, kurioje pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, nagrinėjamos į „Banco Popular“ akcijas privalomai konvertuojamos subordinuotosios obligacijos I/2009, vėliau iškeistos į kitas privalomai konvertuojamas subordinuotąsias obligacijas (II/2012), neatitinka jokių papildomo kapitalo priemonių, kurios buvo nurašytos ar panaikintos pagal „Banco Popular“ pertvarkymo priemonę. Vis dėlto 2015 m. lapkričio 25 d. šios obligacijos buvo iškeistos arba konvertuotos į „Banco Popular“ akcijas pagal emisijos, kuriai jos

priklausė, sąlygas (serija II/2012). Kasatorius buvo šių akcijų savininkas nuo iškeitimo dienos iki 2017 m. birželio 7 d., kai jos buvo nurašytos kartu su kitomis akcinį kapitalą sudarančiomis akcijomis, taikant „Banco Popular“ pertvarkymo priemonę.

Kadangi obligacijos į „Banco Popular“ akcijas buvo iškeistos 2015 m. lapkričio 25 d., t. y. prieš priimant sprendimą dėl banko pertvarkymo (2017 m. birželio 7 d.), atrodo akivaizdu, kad pertvarkymo priemonės galiojimas taip pat turi įtakos akcijoms, kurias kasatorius įsigijo į jas iškeičęs obligacijas ir turėjo pertvarkymo dieną ir kurios vėliau buvo nurašytos, nes pirmąją 2017 m. birželio 7 d. FROB valdybos sprendime nurodyta priemone buvo siekiama „sumažinti dabartinį „Banco Popular Español, S.A.“ akcinį kapitalą nuo dviejų milijardų devyniasdešimt aštuonių milijonų keturių šimtų dvidešimt devynių tūkstančių keturiasdešimt šešių eurų (2 098 429 046,00 EUR) iki nulio, nurašant visas dabar platinamas akcijas <...>“, neatsižvelgiant į įsigytų akcijų pavadinimą.

Šioje byloje kyla abejonių, iš dalies sutampančių su tomis abejonėmis, dėl kurių 2022 m. gruodžio 15 d. sprendime buvo pateiktas prejudicinis klausimas. Jos susijusios su „Banco Santander“, kaip visų „Banco Popular“ teisių ir pareigų perėmėjo, pareigos ar atsakomybės panaikinimo padarinių apimtimi, visų pirma kalbant apie reikalavimą ar teisę, galinčius atsirasti dėl teismo sprendimo, kuriuo privalomai konvertuojamų subordinuotųjų obligacijų I/2009 ir vėliau iškeičiant įsigytų obligacijų II/2012 pasirašymas būtų pripažintas negaliojančiu ir būtų nurodyta grąžinti už šių obligacijų įsigijimą iš pradžių sumokėtą sumą (15 000 EUR), atsižvelgiant į tai, kad šios į akcijas konvertuojamos subordinuotosios obligacijos nėra „Banco Popular“ pertvarkymo priemonėse nurodytų papildomo kapitalo priemonių dalis, tačiau iki minėtų pertvarkymo priemonių priėmimo jos galiausiai buvo konvertuotos į to paties banko akcijas, kaip numatyta jas išleidžiant.

Nagrinėjamoje byloje skiriamasis veiksnys, pateisinantis anksčiau pateikto prejudicinio klausimo išplėtimą, yra tas, kad ieškinys dėl obligacijų įsigijimo pripažinimo negaliojančiu buvo pareikštas dar nebaigus banko pertvarkymo procedūras. Taigi šiuo atveju abejonių kyla dėl to, ar tas reikalavimas arba teisė yra įsipareigojimas, kuriam taikoma direktyvos 53 straipsnio 3 dalies nuostata, nes ieškinys buvo pareikštas dar nesibaigus banko pertvarkymo procedūrai, atsižvelgiant į šioje nuostatoje numatytą išimtį dėl „nesukauptų įsipareigojimų“.

Toks klausimas kyla dėl to, kad, kaip pabrėžta 2022 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismo sprendime, Direktyvos 2014/59/EB 53 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog „kai pertvarkymo institucija įsipareigojimo pagrindinę sumą arba negrąžintą mokėtiną sumą sumažina iki nulio, visos **su šiuo įsipareigojimu susijusios pareigos ar reikalavimai, kurie nėra sukaupti** pertvarkymo metu, laikomi visomis prasmėmis įvykdytais ir jais negalima remtis prieš kredito įstaigą ar investicinę įmonę, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, ar tos įstaigos ar įmonės teisės perėmusį subjektą vėlesnėje likvidavimo procedūroje“ (pusjuodžiu šriftu išskirta *Tribunal Supremo*). Tame pačiame Teisingumo Teismo sprendime taip pat

nurodyta, kad šios direktyvos 60 straipsnio 2 dalyje, susijusioje su kapitalo priemonių nurašymą arba konvertavimą reglamentuojančiomis nuostatomis, numatyta, jog „[k]ai atitinkamų kapitalo priemonių pagrindinė suma nurašoma: <...> b) atitinkamos kapitalo priemonės savininkui **nebelieka jokių įsipareigojimų** tos nurašytos priemonės sumos atžvilgiu arba susijusių su ja, **išskyrus visus jau sukauptus įsipareigojimus** ir visą galimą atsakomybę už žalą apskundus pasinaudojimo nurašymo įgaliojim[ais] teisėtumą“ (pusjuodžiu šriftu išskirta *Tribunal Supremo*).

4. Pagrindinės bylos, kurioje pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, atveju konvertuojamųjų obligacijų išpirkimo terminas baigėsi, jos buvo konvertuotos į akcijas ir ieškinys dėl obligacijų įsigijimo pripažinimo negaliojančiu buvo pareikštas prieš pradedant „Banco Popular“ pertvarkymo procedūrą.

5. Kaip minėta, 2022 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismo sprendime, nors jis susijęs su „įstaigos ar įmonės akcijų pagal iki tokios pertvarkymo procedūros pradžios pateiktą viešą pasirašymo pasiūlymą įsigijusiais asmenimis“, yra pateikta tam tikrų pastabų, svarbių nagrinėjamai bylai.

Pirma, jame nurodyta, kad pagal Direktyvos 2014/59 34 straipsnio 1 dalies a ir b punktus „nuostoliai dėl pertvarkymo procedūros taikymo pirmiausia tenka pertvarkomos kredito įstaigos ar investicinės įmonės akcininkams, ir tik vėliau – jos kreditoriams“. Konkrečiai kalbant, pagal Direktyvos 2014/59/ES 53 straipsnio 3 dalį tuo atveju, „kai pertvarkymo institucija įsipareigojimo pagrindinę sumą arba negrąžintą mokėtiną sumą sumažina iki nulio, visos **su šiuo įsipareigojimu susijusios pareigos ar reikalavimai, kurie nėra sukaupti** pertvarkymo metu, laikomi visomis prasmėmis įvykdytais ir jais negalima remtis prieš kredito įstaigą ar investicinę įmonę, kuriai taikoma pertvarkymo priemonė, ar tos įstaigos ar įmonės teises perėmusį subjektą vėlesnėje likvidavimo procedūroje“ (33 punktas).

Be to, „Direktyvos 2014/59 60 straipsnio, nustatančio nuosavo kapitalo priemonių nurašymą arba konvertavimą, 2 dalies pirmos pastraipos b punkte nurodyta, kad pagal pertvarkymo sprendimą nurašytų nuosavo kapitalo priemonių savininkui **nebelieka jokių įsipareigojimų, išskyrus visus jau sukauptus įsipareigojimus** ir visą galimą atsakomybę už žalą apskundus pasinaudojimo nurašymo įgaliojim[ais] teisėtumą“.

Ispanijos teisėje „sukauptas“ reiškia momentą, kai atsiranda teisė reikalauti įvykdyti prievolę. „Termino suėjimas“ reiškia termino, nustatyto prievolei įvykdyti, pabaigą, po kurios prievolė tampa vykdytina.

Be to, nagrinėjamu atveju galimas įsipareigojimas grąžinti sumą, iš pradžių sumokėtą už konvertuojamųjų obligacijų įsigijimą, nustatytas dėl to, kad obligacijų pasirašymas ir vėlesnis jų iškeitimas pripažinti negaliojančiais, yra susijęs su įsipareigojimu ar atsakomybe, kylančia ne dėl „pasinaudojimo nurašymo įgaliojimais“, o dėl prekybos finansiniais produktais, į kuriuos iš

pradžių buvo investuota. Kitaip tariant, toks įpareigojimas taikomas ne dėl investicijų vertės sumažėjimo nurašius akcijas, o dėl atsakomybės, kylančios dėl pirminio obligacijų, vėliau konvertuotų į akcijas, pasirašymo.

Šiuo klausimu aplinkybė, kad galimas reikalavimas atlyginti žalą atsirado ne teismine tvarka (todėl turi būti laikomas sukauptu) ir jo terminas yra suėjęs (dėl termino nebuvimo), nėra nesuderinama su reikalavimo priskyrimu prie „rezervinio akredityvo“, kol teismas galutinai jį patenkins (arba atmes), todėl atrodo pagrįsta, kad į tokius reikalavimus (dabar nagrinėjamus šioje byloje ar potencialius) galima atsižvelgti apdairiai vertinant subjekto, iš kurio reikalaujama kompensacijos ar restitucijos dėl prekybos tais pačiais finansiniais produktais, įsipareigojimus.

6. Jeigu tie įsipareigojimai, atsirandantys dėl galimos atsakomybės už subordinuotųjų obligacijų, būtinai konvertuojamų į akcijas, pardavimą, jokių atveju nebūtų laikomi „sukauptais įsipareigojimais“, numatytais apibrėžiant Direktyvos 2014/59 60 straipsnio 2 dalies b punkte pateiktą nurašymo įvykdymo išimtį, ir pareigomis ar reikalavimais, kurie yra sukaupti „Banco Popular“ pertvarkymo momentu, kaip apibrėžta Direktyvos 2014/59 53 straipsnio 3 dalyje, D. E. neturėtų teisės pareikšti ieškinio „Banco Santander“, dėl kurio patenkinimo nagrinėjamas kasacinis skundas ir *Tribunal Supremo* turi priimti sprendimą dėl jo.

REZOLIUCINĖ DALIS

KOLEGIJA NUTARIA: <...> pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

Ar Direktyvos 2014/59/ES 34 straipsnio 1 dalies a ir b punktų nuostatas, siejamas su Direktyvos 2014/59/ES 53 straipsnio 1 ir 3 dalių ir 60 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos b ir c punktų nuostatomis, reikia aiškinti taip, kad bet koks reikalavimas ar teisė, atsirandanti dėl teismo sprendimo atlyginti žalą, kuris priimtas dėl subjekto, perėmusio „Banco Popular“ teises ir pareigas, išnagrinėjus ieškinį dėl atsakomybės, kylančios dėl prekybos finansiniu produktu (subordinuotosiomis obligacijomis, būtinai konvertuojamomis į to paties banko akcijas), neįtrauktu į „Banco Popular“ pertvarkymo priemonėse nurodytas papildomo kapitalo priemones ir konvertuotu į banko akcijas iki banko pertvarkymo priemonių priėmimo (2017 m. birželio 7 d.), gali būti laikomas įsipareigojimu, kuriam taikoma Direktyvos 2014/59/ES 53 straipsnio 3 dalies nuostata dėl nurašymo ar panaikinimo, kaip pareiga ar reikalavimas, kurie „nėra sukaupti“, todėl toks reikalavimas ar teisė laikomi įvykdytais ir iš „Banco Santander“, kaip „Banco Popular“ teisių ir pareigų perėmėjo, negalima reikalauti jį (ją) vykdyti, jeigu ieškinys, dėl kurio būtų priimtas tas sprendimas atlyginti žalą, būtų pareikštas **dar nesibaigus** banko pertvarkymo procedūrai?

Ar, priešingai, šios nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad minėtas reikalavimas ar teisė yra „sukaupta“ pareiga ar reikalavimas (direktyvos 53 straipsnio 3 dalis) arba „sukauptas įsipareigojimas“ banko pertvarkymo momentu (60 straipsnio 2 dalies b punktas) ir jam (jai) netaikomi šių pareigų ar reikalavimų įvykdymo ar

panaikinimo padariniai, taigi iš „Banco Santander“, kaip „Banco Popular“ teisių ir pareigų perėmėjo, galima reikalauti jį (ją) vykdyti, jeigu ieškinys, dėl kurio būtų priimtas tas sprendimas atlyginti žalą, būtų pareikštas **dar nesibaigus** banko pertvarkymo procedūrai?

<...> [baigiamosios procesinės formuluotės ir teisėjų parašai]

DARBINIS VERTINIMAS